

הסופר הישיש ר'

ישראל הלוי מלר.

— ליום מלאה לו שמונים שנה —

(י"ב כסלו תקצ"ו — י"ב כסלו תרע"ו)

הכל תלוי במזל ואפילו ס"ח שבחיכל!

אח המתנחם הזה צריך להגיד על הסופר
והמדקדק הישיש ר' ישראל הלוי מלר.

ישנם אנשים שנדולות ונצורות לא עשו בימי
חייתם, עולמות חדשים לא גלו, ובין היוצרים לא
נמצא חלקם. ובכיו. בגלל איזה מעשה-פעול יצא
שםם לתהלה ולתפארת בקהל-עם, עתנים מתנים
את תהלתם וחגיגות-יוכל נערכות לכבודם. ויש
אנשים שכל ימי חייתם היו אך פרשת-ארוכה של
מעשים ופעולות לטובת עם ושפחה, הפיתו עצמם
באהלה של תורה והעמידו תלמידים רבים וכיו
אין מי שיעלה את זכרונם על שפתיו?

ואחד האנשים מהסוג האחרון הוא הסופר
הישיש ר' ישראל הלוי מלר שכיום י"ב כסלו שזו
נמלאו לו שמונים שנה מיום הולדתו.

הסופר והמדקדק העברי הזה, המכלה את
שארית ימיו ב"רחיבות" מתוך זקנה ושביעת-תלאות,
היה אחד מראשי חבונים של הספרות-העברית

ברומיניה. שבה בלה את רוב שנותיו והרבין שם
תורה בערים רבות, ויעזר כמדה ידועה להפריחת
השפה העברית וספרותה גם בקרב היהדות
הארץ-ישראלית.

מתוך חבורי מר מלר, בין אלה שנרממו ובין
אלה שעודם בכתובים חסונים לפני, ובתוך סאות
המאמרים, על השפה, העם, חבתי-הארץ ועוד,
הספורים פה ושם בכל העתונים, הקבצים והירחונים
העבריים בארץ-יבנה"ל עולה לפנינו צורת-הנעלה
של האדם-המצוין הזה, צורת-נאה ושלמה שכלה
אומרת כבוד-נפש, רוח-לב, פקחית הבאה
מתוך חכמת-החיים עם השכלה ידועה וצלילת-
רעה.

* *

ר' ישראל הלוי מלר נולד ברומיניה ביום
י"ב כסלו שנת החקצ"ו ליצירה לאביו החסיד
והסוחר הישר, שאהב אותו מאד ויראנו לאשרו
לבריאת גופו ונפשו. עוד מימי ילדותו החנכו
הנער ישראל בכשרונותיו ויהי עוסק בתורה ויעש
לו שם, תריף ו"עלוי". אולם כאשר גדל קצת,
פנה לבו לדברים אחרים ומהינה סהומות גדולות
בביתו. אביו הכיר בו אמנם אותיות, כי התרחק
קצת ללכת הצדה, אך בכיו אהבתו אליו לא רפחה
בראותו כי שוקר בנו בניהם"ר על התורה לילה
יום ושומר מצותיה, ויהי בשית כי המעשים האלה
לא יגעו בגופו הטהור ולא ישמאוה. הם רק
יחלו מעט את עורו וחתורה תרפאנו.

מפי אביו לא למד ישראל הצעיר הרבה
בנעוריו בהיותו עוד תלמיד בחדר המלמדים, אך
מעשיו למד הרבה. בכיותיו של אביו בחפלתו,
עבודתו אתה' בלילות, תקן-חצות והננין העצב
הנעים בקריאתו בזה, כל זה היה לבנו ישראל
תורה-שלמה שנחרתה על לוח לבו למסורת עד
היום הזה. וכן היו כל מלמדיו: את התורה למד
מפיהם, אך מוסר ופדוה-טיבות למד ממעשיהם.

הילד ישראל היה הונה, כאמור, כל היום
בתורה ולא בטל את שעוריו בנפ"ת אף רגע אחד.
בשכיל הקריאה בספרות היפה ובחכמות חיצוניות,
היתה לו שעה קבועה. הוא היה גימר את חפלת
הבקר עם המנין הראשון בבית המדרש והיה מסהר
ללכת הביתה, ואביו היה מאחר לבוא מן החפלה
בהקלות, ויהי לכן, עד בואו, שעה-הכשר להנות
בספריב-היצונים. אך לא רק ספרים כאלה לא יכול
הנער לקרא לעין-כל אלא גם כחבי-הקדש, הנביאים
והכתובים לא היה לומר ביד-רמה לעיני רואים
והיה לומדם בבית בשעה הזאת, כי על כל
כעל חנ"ך היה או נסתח קי-חשד וחביטו
אחריו.

גם אמו של ר' ישראל היתה יראת-ה'
וצדקת בת רב וחסיד בקי בגולה ובנסתר, אשה
חרוצה ורבת-כשרונות, אך כמובן בלי חנוך-סרעי
בכל נשי הדור ההוא.

עברו שנים וישראל הצעיר נשא אשה וילך
לעיר מולדתו מרנופיל לחיות שם, מאוכלי הא"י
ולהנות בתורה ועפי אביו קבע לו מקום לתורה

ולחפלה בין החסידים אשר כקלו של ר' נתנאל,
איש-צדיק וגם למדן גדול. אביו, באהבתו איתו
וכדאנתו לשלום נפשו, הידיעם על אידות בנו
שהוא חמים עם ה' אבל קצת חסוף וינקסם כי
יתחברו אליו ויביטו עליו בשבע-עינים. בחברתם
מצא ר' ישראל ענג ונחת כי הם לא היו חסידים
פזשים וגם הוא מצא חן בעיניהם ויכבדוהו. ואחרי
ימים נודע לחבר מסכילים שבאו אליו בחבבא
ויביאו לו ספרים למקרא ויהי לו איפוא הקלו
לתורה והבית לחפלה ושלום-רב. אך גם דבר
זה נגלה לראשי-הישיבה ויסררו את חיי ר' ישראל
ויאמרו לו כי הוא אחר מן האפיקורסים וכי
בזדון ורשע התגבב אליהם לשמא את מקום קרשם
חתת מסוה החסידות וכי הוא מן הפינים שהתמכרו
לבעל לצורך נפשות.

והעבורנה שנים רבות ויהיו גלגלים וסבות
ור' ישראל מלר נהיה לסורה אחד מסיכבי-לכת
סיכב הולך להאיר ולהשכיל ויבוא עד מרנורא
עיר מושב הרב ר' אברהם יעקב, חבן חבכור
להצדיק ר' ישראל מדונין ושם שמע הרבה וראה
הרבה.

אה"כ נמנה ר' ישראל לסורה-עברית לתלמידים
היהודים אשר בבי"ס פרטי ניצרי בשכר מצער
מאד שנתן לו מאת המנהל.

אחיב החלה עבודת ר' ישראל מלר לישוב
א"י. או עמד בעיר פקשן הוא וחברו לרעה מר
דוד רנצלר ויחלו את עבודת ההחיה ויעשו לילות
כימים וישלחו מכתבים לקהלות היהודים בכל

אֶרֶץ בְּרוּמִינִיָּה לְעֹדֶרֶן לַפְּעוּלִית. וְלֹא יָחִידִים הָיוּ
 אֲנִי-יָשָׁם אֲשֶׁר יָדְעוּ בְּכָל מְקוֹם. הָיוּ אֲשֶׁר לֹא
 פָּנוּ לְדַבְּרֵיהֶם וְאֲשֶׁר לֹא עָנוּ; הָיוּ גַם אֲשֶׁר לֹעֲנוּ
 לָהֶם וַיְהִי בְּעֵינֵיהֶם כַּפְּלָנִים אִי רַמָּאִים. אוֹלָם הָיוּ
 רַבִּים אֲשֶׁר שָׂמוּ לֵב וַחֲשׂוּ וַהֲכִירוּ כִּי אֵין דַּבְּרֵיהֶם
 הָבֵל יִרְעוּת וְדָה. לֹא אִרְבוּ הַיָּמִים וַאֲחִינוּ הַיְּהוּדִים
 שְׁבְרוּמִינִיָּה עִפְיִי הַשְׁתַּדְּלוּתָם שֶׁל מֶלֶךְ וְחִבְרוּ
 שֶׁהָיוּ הָרוּחַ הַחַיִּית בְּכָל אֲפָנֵי הַתְּנוּעָה הַגְּדוֹלָה
 הַזֹּאת, הַתַּחֲכָּל וְהַתְּאֵמָה בְּרֹב הָעָרִים וַיִּסְרוּ וְעָדִים
 לִישׁוֹב אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וַיִּתְּנוּ אֶת יָדָם לְמִסְדִּים
 תְּרַמְּשׁוֹנִים, וְכָל הַחֲבָרִים הַסְּכִימִי שֶׁ-אֶחָד לְקָא
 לְאַסְפָּת צִירֵיהֶם בְּמִקְשָׁן הָעִיר מִפְּנֵי הָיִיתָה עִיר
 בְּמִדְּכוּ הָאָרֶץ שֶׁהַגְּבִילָה לַפְּנִים שְׁנֵי חֻלְקֵי הַמַּמְלָכָה
 סָלְרוּ — וּלְכִיָּה. אֵךְ בְּמִקְשָׁן גִּימָא הָיוּ הַדַּבְּרִים
 יִנְעִים וְשֶׁם עֶבֶר מֶלֶךְ כָּלִי לִיאֻיָּה: קָרָא, נָאִם,
 דָּרֵשׁ וְהִסְתֵּי. כַּחֲתֻלָּה לֹא סָצָא אֶף מִנִּין, אֶף קִבּוּץ
 קָשָׁן שִׁתְּנוּ אֶת יָדָם לוֹ, אֵךְ אַחֲ"כ, עִפְיִי הַשְׁתַּדְּלוּתִי
 נִהְיָנָה אֲנִידָה וְנוֹסֵר וְעַד לְמַתָּה וְלַחֲכִין אֶת כָּל
 הַחֻזָּץ לְאַסְפָּה גְּדוֹלָה בְּרוּמִינִיָּה.

אוֹלָם פִּתְּחָם מְקָמִים אֲשֶׁר לֹא פָּלְלוּ עֲלֵתָה
 עֲנָה קִטְנָה לְחַחֲסִיד אֶת אִיר תְּקִיחָם וּכְשֶׁעַם רַפִּי
 יְדֵי הָעוֹפְמִים, אֵךְ עִפְיִי הַסְּבָמָה כָּל וְעִרֵי הַגְּבִילוֹת

הַשֵּׁל הַגְּדוֹל עַל ר' יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ לְמַחֵר וּלְנִסְעַ לִיאֻמִּי
 לִישֹׁר אֶת כָּל הַחֲדָרוֹת וְהוּא נִסְעָ, נִלְחָם וְנִצָּח!
 וְהַאֲסָפָה נִתְּיָתָה. (פָּרְטִי כָּל הַדַּבְּרִים הָאֵלֶּה יִסְצָא
 הַקִּירָא בַּהֲמִנִידִי שֶׁל שְׁנַת תַּרס"ב).

וַיִּתֵּר פְּעוּלִית ר' יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ לִישׁוֹב הָאָרֶץ
 וְלַחֲחִית הָעֵבְרִית בְּרוּמִינִיָּה הָלֹא הָן כַּתּוּבוֹת עַל
 רַפִּי הָעֲתוּנִים הָעֵבְרִים שֶׁהוֹפִיעוּ בִּימֵיָם הָאֵם.

בְּרוּמִינִיָּה הַרְבֵּיץ מֶלֶךְ מֶלֶךְ תּוֹרָה וַיַּעֲמִיד
 חֲלֻמִּידִים רַבִּים. וְאַחֲרֵי עֲבוּדָתוֹ הַפִּזְרִיה לְהַפְּצָת
 רַעִיּוֹן יִשׁוֹב הָאָרֶץ חֲחֻלִּים חוּא בַּעֲצָמוֹ לְהִיּוֹת לֹא
 רַק נָאִה דוֹרֵשׁ כִּי אִם גַּם נָאִה מְקִיִּים. כִּי רַעִיּוֹן
 יִשׁוֹב אִיִּי הָיָה קָדוֹשׁ בְּעֵינָיו וַיְהִי אַחֵר מִמַּטְרוֹת
 חִיּוֹ. אֲדִיר חֲפָצוֹ הָיָה לְרֹאיוֹת אֶת עֵיר קְבֻרוֹת
 אֲבוֹתָיו בַּהֲבִנְתָּה עִפְיִי אַחֲיוֹ. רֹב נוֹשְׂאֵי מַאֲסִרִּי.
 דְּרַשׁוֹתָיו וּמִנְאֻמֵּי הַכְּתִיב־הַכְּנַסָּת, בְּכַתִּיב־הַמִּדְרָשׁ
 וּבְמִסְדֹּת שִׁנִּים הָיוּ: תַּחֲתִי הַשִּׁפְתָּה, פְּרִיחַת הָעֵם,
 יִשׁוֹב הָאָרֶץ. וּמִרֹב הַנִּיתוֹ בְּאִי נִכְסָפָה וְגַם בְּלַחָה
 נִפְשׁוֹ לְרֹאיוֹת בְּעֵינֵי־בָשָׂר אֶת הָאָרֶץ שֶׁחֹזֶה בְּעֵינָיו
 רוּחוֹ, וַיַּחֲלִיט סוּף סוּף לַעֲזֹב אֶת עִירוֹ הוּא וְאִשְׁתּוֹ
 וּבְנָיו וּלְנִסְעַ אֶרְצָה יִשְׂרָאֵל.

(עֵד יֵבֵא).

הסופר הישיש ר

ישראל הלוי מדר.

— ליום מלאה לו שמונים שנה —

(המסד)

התלמות אשר מצאו את מר מלך ער בואו למנוחתו לרחובות אינן בכלל רבות-עדרך למען ענין את הקרא. או היה ענין הכניסה לארץ הקדושה ענין קשה מאד ויהי מעין של צרות לבאים, ומעין של עסק ופרנסה להמכניסים, הלא המה חסר-סודים המורידים מן האניה. אך גם כל השמועות המסחריות והמחיריות שהיו באות מא"י על הצרות והתלאות המוצאות את הנוסעים הבאים ליפו, על דבר נועם ונדרם באניהם עד אשר יוכי להציג את רגלם על אדמת הקדש — לא הרפו את ידי מר מלך ולא הפילו את רוחו ויהי מלא כסחין שדרכו נכונה לפניו וכי בוא יבוא למחוז הפצו שלו ושאנן.

אולם בימי עברו עליו צרות רבות, כי הסרסורים המוהו ולא יכול לעלות על תיבה ביום בואו, ובקרב כשהפלגה האניה הכרח גם מר מלך לנסע לפורט-סעיד וסעם לקאיירו. בעיר זו הכיר אחר מסודעיו לפניו וביים שמיני עצרת נשא, עפ"י בקשת ראשי העדה האשכנזית ונכבדיה, מנאם חשיב מענינא דיומא ושם התודע אל הרב הבילל הרה"ג אהרן בן שמעון ואל עיר אנשים נכבדים.

בניהם פנה מר מלך למר גרובסקי על

אדות ביאתו ארצה ישראל ותהי תשובתו כי כבר אין מעצר לביאתו כי הוא והדיר שטיין ומר סבולסקי (דנין) פנו את הדרך לפניו.

בבוא מר מלך ליפו, היה בעיר זו ראש הועד הרחובותי מר לוי-אפשטיין בררני לרומיה, ובשכר מר מלך את כל משכילי יפו הנודעים לו בשם, בקר גם את מר אפשטיין ויודיעהו שרוא הולך וכרונה להיות שם עם אהינו יוצאי רומיניה מסוג שזוא היה אחד העסקנים הראשונים להעלותם לארץ הקדש וכי הוא חפץ וגם מקיה למצא שם משרה מירה עברי לילדי ביחס. מר אפשטיין כתב מיד למר גולדין כי יבוא העיר לקחת את מר מלך למירה ברחובות, ועפ"י עצת מר גרובסקי ועוד סיפורים אחרים, וביחוד עפ"י השם המוב אשר למושבה רחובות נעתר מר מלך לבקשת הרחיבותיים ויסע אל המושבה ויתקבל בביתם בתור מורה דת ועברית.

תשע שנים רצופות מלא מר מלך את המשרה הזאת ברחובות באמונה והפיק רצון מכל החישובים כי מסור היה האיש לעבודתו ומכיבד בעיני כל מודעיו ומכיריו ויעמיד תלמידים רבים שהוקירוהו והערצוהו מאד.

בהיות בנו יהודה המנוח בירושלם בחוד תלמיד בכיה"ס למורים עוב מר מלך ואשתו את רחובות וילכו יי-שלימה לחיות אתו יחד, וכשנמר הבן את למידו סגור ונקרא לרחובות בתור מורה בכיה"ס שבו כלם יחד וישתקעו שוב במושבה זו.

מלבד עבודת מר מלך בכיה"ס ברחובות בשכר, התנרב ולמד את הנשים בחנם והשעיר הזה היה מסב לו ענג מיוחד; גם כל ימות ההרף שעבר נתן להעלמות שכר יצאו מביה"ס שער

בחדש-למות הלשון. גם למוכת התימנים הרחיבותים עשה מר מלך אח אשר מצאה ירו כמי שחיה עוזר לתימנים הירושלמיים בעמו.

כל ימי שבת מר מלך ברחובות היה שמת כחלקי ובאחד מחזויו יאמר:

גם טוב גם רע ראיתי בימי שנותי
אך התורה השכיחה כל צדותי
פנעי הון כאשר באו כן יצאו
הון מהבד מעולם לא אויתי
לא ידעתי ע"ש ועשיר הייתי.

לחיי-ענג ושעשועים לא התאוו מעוריו. בעבודת החוראה בחר לו על פי נפית לבו ויהי לו שכר משנה שבר הלמוד בכסף למחייתו ופרנסתו וענג נעלה בהשכילו נערי בני ישראל ובלמדו אותם תורה ומוסר ולשון-הקדש, אוצר-חיי עמנו וחסן קיומנו ולא קנא בכל אדם בארץ.

בתורת הלשון, לא יכול בדברים רבים ללמד חלכה למעשה ולא יכול לחתאים את דיני הקריאה עם מנחני הלשון המזורים אשר השתרבבו בח בקרב אלפי שנית הגילה שרברנו בלשון עם ועם ושכחנו את לשינונו ואח משפטיה, תכונותיה וסגולותיה. וזה עוררהו לחבר את ספרו החשוב "תורת הלשון" אשר, יאמרו מה שיאמרו, יש בו הרבה מעלות טובות שאין בכל הספרים שקדמוהו, ולפרסם את כל מאמריו המצוינים בחקר-הלשון בכל העתונים שבארץ ובחיל.

בי"ז שבט שנת תרע"ג בא על מר מלך אסון. נורא אשר דכא לארץ חיתו: הפות האיום האכזרי בא והטף מסני, בארץ נכריה, בקאיירו אשר במצרים, את בני מחמר עינו יתורה מלך, צעיר מיקירי ארץ ישראל מצוין בכל חמדות חשיבות שנמר את חק

למודיו בבית המדרש למורים בירושלם, הרביץ תורת ברחובות וימת בארץ נכריה רחוק מקרוביו, מאחביו מהיריו וכני משפחתו.

מכת-מחומה היתה מיתה זו למלך האב. הבן הוכה כעשב בעצם חיומו ובימים מועטים נשרף, והאב הישיש לא יכול לסכל את המפנע הפתאמי הזה, ונמלים אלו הביע את יגונו וצעריו:

יום רע לי יום מו"ב בשבט,
בו מת בני וגילי שבת
בני יהודה איננו עוד
ואני הישיש חי עוד!
משמים בשואה ואמש
כי לי חש"ך השמש!

ובמקום אחר יאמר:

אך אסוני האחרון דכאני מאד,
כשל פח הסבל, לא אוכל לשאת,
אני הזקן החי ובני הפת...
מר ששון חיים הכא ישוב אלי עוד.

אחרי הפוח האכזרי הזה חיו פני מר מלך כיכ רעים ורלים עד שבקשי חברתיו. מצע מות נפצע האיש ולבבו חרס-הנשבר. אולם עבר זמן מועט ומלך הראה עוד הפעם שאדם גדול הוא. כשרונו שנבל קצה בימים החם שב פתאם ויחי, ויחל שוב לכתב ולחבין. בפיו לא דבר ולא התאונן. אולם חשיבה שקפצה עליו, עיניו הענומות וחליאות העירו ברממה על. צערו הנורא.

(סוף יבוא).

הסופר הישיש ר ישראל הלוי מדר.

— לזכר מלאת לו שמונים שנה —

(סוף)

ר' ישראל הלוי מדר הצטיין כפרט בחור
מבוקש וכל מאמריו הרבים שפרסם בעתונים
ובמאמרים הם עדות נאמנה על ידיעתו העמוקה
בחכמה זו. הוא פרסם מאמרים רבים בהעם,
המדינה, המורה, המליץ, הצפירה, השלח, החבצלת,
הצניח, השקפה, האור, התורה, המכשור, לוחות לונץ
וכו' וכמעט כל הקוראים והמפריצים בפנינו העברית
יודעים את ערכו הרם ויעריצוהו לאדם בכיר,
ובכל זאת לא נמצא עד היום הזה איש אשר יכתב
את תולדותיו על ספר. מדוע? האמנם גם כזה
גדולנו מכל העמים? הם יעריצו את מופתיהם
במפרסם לדור את תולדותיהם, והיה כי יבוא איש
אחרי כותב התולדות וישיב עליהן גוספות או
נשמות בל מכברי המופר או החכם ההוא על
הגוספות הללו.

יותר מחמשים שנה היה מדר עומד ביצורה
הראשונה כמערכות החיים ברומיניה לשם ישוב
האומה בלי פניות עצמיות ונשיות לצרדים לשוכת
האומה ובכל עבודתו ראינו וקנה ובחרות. גם
הליכותיו ומדותיו התרומיות, היום דרכו וענותו
חקנו לו את כל חלבוט והוא מתאבק יותר ע"י
המנהג נפשו הנדיבה והנעימה. לב-שוב וקין
יפה — אלו הן ספרותיו העקרויות של מדר.

מיום שהכרתיו לא שמעתי מעולם מפיו דבור
בגנות חברו.

הרבה פעמים אושרתי להיות אתו ולשמע
דברים מפיו ולהכיר את מעלת נפשו ורגשיו לכו
לישראל עמו ולשפה העברית. ובאהבתי לעמנו
ולספרותנו לא שם מעצור לרוחו ויוציא משפט קשה
על כל הבאים בנחלת יעקב להשחית בה כל חלקה
טובה. לפעמים היה מניף עטי על כל דבר מבלי
פחד ולא היה עוצר ברוחו בדעתו כי אך בדרכונות
יוסרו אנשים כאלה (עיון מאמריו על שאלת
הרבנות הירושלמית בתמצות, בהיחודי, בהחירות,
ועיר).

כל מעשיו ופעולותיו בחיים היו רק תחתיה
העברית. רק מדרה אתה גדולה היחה תמיד
לגד עינו — תחתיה של כל הקנינים הרוחניים
שלנו. תחתיה של כל האידאליים הלאומיים-
ההיסטוריים שלנו.

את הצביעות ואת הוויף לא סבל מדר
מעידו והיו סוד התחבבותו על הקהל בארץ
ובחול.

בידיעותיו העבריות הנהו מדר צנא רמלא
ספרא ומאמרו תלמידו החכמים שחיו לנו בספרותנו
כדור העבר ושהולכים ומתמעטים הם לראבוננו
מיום ליום.

מר מדר נסה כחו גם במליצות, חידות,
מכתמים ושירים ופרסם גם ספר שירים בשם
"תנין לב" שני חלקים. אלה לא עלו אמנם יפה
כידו ואינם מצטיינים בפיוטיות יתרה. בשירי מדר
לא תמצאו ביראי עמק וכבוד ורגשות לזהמים
ואובלים שחיו וזנקים מתוך-חובו של הלב. ביראי
שלא תמצאו בהם זעזועי נפש עורגת ומתפרצת
וכשרון-נפלא, אולם הם קלים ויפים ונעימים ככל

מה שהוא כותב בפרוזה. והפרוזה שלו יפה היא.
כי בסגנון נעים וקל הוא ידע להכניע את השקפתו
על הישגי, על השפה העברית ועל עם ישראל.
בכלל אנו רואים בכל מאמריו, השתפכות-נפש של
ספר-עברי המיצר בצרת עמו, איש אשר כל דבריו
נובעים מרגש טבעי ופנימי שכלב. אהבת ה'
התורה, העם, הארץ, השפה והתקוה הלאומית,
אלה הם רוב גישאי מאמריו המפריצים בה וכה.

גם לעת וקנתו לא כהחה עינו ולא גם
ליחו ולא חדל מעבוד את עבודת הספרות
למוכת עמי אשר אהב בכל לבבו וכל נפשו.

מלבד מאות המאמרים שפרסם מדר בכל
העתונים העבריים, הוא פרסם גם את הספרים
האלה: "שיר המעלות", "סוד סקא", "הניזון לבי"
(שירים) ב' חלקים, "מבט חפשי בדקדוק", "תורת
הלשון" (כי חלקים) "בן איני" ועוד.

ותוך מהספרים שראו את אור הדפוס עוד
ישנם אצלו בכתובים ספרים יקרי-ערך שיוצאו
לאור בקרוב אחד אחר השנה, ומהכי חשובים שבהם
אזכיר את אלה:

1. ע ר כ י ל ב' ספר חשוב מאד מכיל
מאמרים שונים אשר נכתבו ונדפסו בעתונים שונים
בחול ובא"י משנת תר"ם עד היום, כי — כן
יאמר המחבר — המאמרים אשר מלפנים יצאוני
ואינם, גם מאלה הנמצאים תחת ידי השטמתי את
כל המאמרים אשר ענינם עיון ומחקר, דקדוק
ובקרת וברותי לי רק מערכי-לב ילדירוהי אשר
ערבתי אל אחי ובני-עמי בחשבי כי יש להם ערך
קיים וכי לא ישובו אלי ריקם, כי אם יעשו את
אשר חפצתי והצליחו אשר שלחתי ואשר לא
הועילו בחיי יועילו אחרי מיתי.

(ב) מ ק ר א ש ע ש ו ע י מ. קכז

חרמית ילדים, שיחית במלנים, ספורים מבדחים
וחרורים, מסכתא שכורים וזהר לפורים גם חידות
ושירים ערובים לקטנים ולגדולים.

(ג) אוצר ב' ל' מ, סכיל השלים והפחמנים
העברים אשר בפי אחינו בני האשכנזים בדברם
ורנון מסידר עפ"י אנגיד.

אולם הספר הכי חשוב שעתיד הוא לבלא
הפקיד גדול בחנוך ילדינו הוא הספר הרביעי:
"חידות הלשון" להכתבה ולנתוח.

ולמען הראית את כל הטוב הצפון לילדינו
מספר שכוח אביא כאן שלים אחדות מתוך תקדמת
מחברי ודוגמאות מחספר נופא ומחשפתח.

"הכלים הדומות הרבות אשר בלשינו הן
חמר מצוין ביד המורה להכתבה ולנתוח.

"עוד חועלת גדולה תצא ממראה המלות
האלה העומדות יחד מקבילות אשה אל אחותה
כי על ידן יתעורר התלמיד ויראה חובה לנפשו
לשים עינו על כל אית והנועה ויכתב על לוח לבו
לזכרון.

את המלים הדומות רק במבטא ושינוי בכתב
הלא יראה בעינו כמו: א ב י ב ו א ב י ו, אבל
ועל, ואת הדומות גם בכתב ילמד להכיר על
פי השכונה והיחס אשר בין אשה לרעותה, כמו
אל נא העלי אֶתְּךָ יונת' כי לא אֶתְּךָ; אשב
אֶתְּךָ ולא אֶתְּךָ.

דוגמאות מהחלק הראשון.

ב א נ ו אל המקום אשר שלחחנו. ה'
בחר ב' נ ו. אלה אשר ב' נ ו את הבית
הזה לא ב' נ ו. את מלאכתם; באר דביך
כי לא ב' נ ו אותם. מה אתה מחפש ב' ת ל
הזה? הנער הזה הולך ב' ל ו גם אותך

ב ט ל י ב ט ל מעבירך. לא יוכל לכתוב
את בן האהובה. בן היטב ואחרי בן השפט.
הבנר הזה כבר ב ל ה מוקן. האיש הזה לא
אכל כי אם ב ל ע את המאכלים. הארנכת
מתחבאה כ ח ו ר ה. זאת היא אחתי ה כ כ ו ר ה
להאשה הזאת המשה בנים וזה הוא ב כ ו ר ה.

דוגמאות מתחלק השני:

קו לדבר וחבל לו. חברים בוו ב'. אך זאת
בה חילו מרוע לא בנר את הקשר? הללוהו
קת' ומחיל! אין סדר וסוף לדברך. קשעת מעשה
אל חפריעניו האיש הזה בקי קש'ם ופוסקים. על
הרי קש'ם. ה' לא ימנע הסיב להילכים קש'ם.
בחרינה קשה אותי ברנליה. האומת הזאת כסה את
כל המשעבדים לה. כל העיר בחת.

דוגמאות מהחלק השלישי:

אם אינך מאמין באות ובמינות. הנה באות
עכרות ומוכחיות. בורות נשברים. אשר לא יכילו
המים. במאכלים דעת הנשים מכרעה. הן בורות
לפי מעמן. הלכנו על בהונות רגלינו, למען לא
נעיר את הנדרמים. כל חכמת האיש הזה היא
בחונות ורמות. בהלה גדולה היתה בין הנשים, ביחוד
בהרות ומיניקות. בעור כפרם בהרות כהות
לבנות. בהמות גלי חים גס בהמות הארץ
תחרננה. תחרננולים הם בלולים כל הלילה.
הרקיקים לא היו בלולים, כי אם משוחים בשמן.
שוב לנו בנות שהן בנות מבנים שאינם בנים. ברכה
רבה לבעליו עץ פרי, בעליו, בפדיו ובצללו.
היתה בקרה נמרצה ועלי היה לעמר בקרה כל
היום. מצות ה' ברה. לא ברה אחנו לחם.
לבקרים מבקר הבוקר את הבקרים ורוחצם במים
חמים ובקרים. לא נאות לכסיל תענוג וחיי בשרים,
אף כי לעבר משל בשרים.

רשימת תמלים תרומות.

אבינו ב', אבום ב' אברה ב' אברה ב' אגור
ג' אדיר ב' איבית ב' אונים אירות ב' אותי ב'
איות ב' אגור ב' אחר ב' אחר ב' אט ב' אך ב'
אכלה ג' אלך ב' אלם ב' אטיל ב' אמיר ב'
אמנה ג' אמינה ג' אמינה ג' אנום ב' אני ב'
אנו ב' אנה ב' אסוך ב' אסוף ב' אסור ב' אסיר
ב' אף ב' אפעה ב' אצבע ב' אצור ב' אצלך ב'
אצה ב' אציל ב' ארכ ב' ארכ ב' ארבה ב' ארי ב'
ארצך ב' אריח ב' אשם ב' אשם ב' את ב'

חידות הלשון.

א' איך לא אבינו לשמע סיסר אבינו!
ב' איננו שיר אבום ואני גם על תולעת לא
אבום בצדיה. ג' אל גא העלי אברך יונתי! תחיי
ולא אברך. ד' אברך בתי את חבריה הזאת היא
הנעם לחבך וגם חבריך. וירכב אותי במרכבת
המסנה אשר לו ויקראו לפניו אברך! ו' פה אגור
ולא אגור, גם כל הוני פה אגור. ד' ראו בן אדם
זה, אך מבשלת כלו אדם! ח' מלכנו הוא אדיר
במלכים ובעיניו הוא רק העבר העליון בממלכתו
מ' בני הוא לא אדיר אותו מנכסי. י' הנשים
אינן איבות לשמע אל דברי חכמים, כי שימעות
הן אל האובות ואל הירעונים.

ה) ב י נ ה בחולדות אבותינו אברהם
יצחק ויעקב. (הספר הזה כבר יצא לאור בימים
האלה, ועפ"י רצון המחבר נתן לתלמידים הנרולים
אשר בבתי הספר כא"י כמתנה כיום חולדת
השמונים שלו י"ב כסלו תרע"ו).

הנני מברך את מר פלד בחיים ארוכים
למען יוסיף להעשיר את ספרותנו בהרבה יצירות
וחבורים טובים ומועילים.